

Het gesprek van de dag

Petra van de Goorbergh
directeur Boaborea

John Geerlings
directeur Geerling & Geerlings

David van Maanen
afdelingsmanager Werk en
Inkomen gemeente Schiedam

De gespreksleiding was in
handen van Gerrit Jan Schep,
directeur van Stimulansz.

Wet werken naar vermogen

Het kabinet bereidt de Wet werken naar vermogen voor, de regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt. Invoering staat gepland op 1 januari 2012. In de politieke en publieke debatten over de regeling wordt over het algemeen veel aandacht besteed aan de institutionele gevolgen van zo'n wet en de financiële kant. In dit gesprek staat de vraag centraal wat de zin (of onzin) is van één regeling voor de onderkant? Welke doelen worden ermee gediend? Wat is de rol van de overheid bij participatie, re-integratie en arbeidsinschakeling van burgers? En wat is die van burgers zelf? Een gesprek over arrangementen, gemeenten die stroomopwaarts dienen te varen en koppelvlakken.

Adri den Bakker

beleidsadviseur FNV Vakcentrale

Hans Ouwehand

directeur Calder Holding B.V.

Geert Klei

directeur OBA MileStones

Eén regeling: het doel centraal

"De zin van één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt hangt helemaal af van hoe de nieuwe wet eruit gaat zien. Op dit moment zijn er drie regelingen voor mensen met een beperking. Dat is niet alleen jammer, het verhindert ten dele dat mensen de juiste begeleiding krijgen op weg naar regulier werk." Voor Petra van de Goorbergh is het bovendien duidelijk dat de regelingen niet allemaal goed functioneren. "In de sociale werkvoorziening zitten nu mensen die ook een gewone baan aan zouden kunnen."

"De discussie wordt verkeerd gevoerd", vindt Hans Ouwehand. "Het gaat veel te veel over geld en over de terreinafbakening van uitvoerende organisaties. En te weinig over de mensen waarvoor de regeling bedoeld is. Eén regeling krijgt vooral zin als het zoveel mogelijk mensen op de reguliere arbeidsmarkt terecht laat komen. De recessie gaat over, er zijn nu al sectoren waar moeilijk aan personeel is te komen. Het scenario van de commissie Bakker wordt weer actueel. De vraag is voor mij dus: wat is een activerend stelsel? Als we echt tot één kader komen, zal dat daaraan bijdragen. Arrangementen met werkgevers en O&O-

fondsen worden veel makkelijker als er één regeling is. Dat soort arrangementen zijn nodig, want hoewel de arbeidsmarkt krappere wordt, inschakeling van mensen die nu aan de kant staan gaat niet vanzelf. Werkgevers halen heel makkelijk mensen uit het buitenland. Dus aan inschakeling moet worden gewerkt, bijvoorbeeld door na het inburgeren meteen door te burgeren en mensen te helpen met het vinden van een baan. Zo kunnen we ons interne arbeidsaanbod vergroten."

"Alleen aan de bovenkant van de arbeidsmarkt zal vraag en aanbod elkaar als vanzelf vinden", aldus John Geerlings. Maar aan de onderkant gebeurt dat niet zomaar. Werkgevers staan niet direct te springen om mensen uit onze doelgroep. De vergrijzing of een aantrekkende economie biedt niet als vanzelf een oplossing. Werkgevers zullen bij gebrek aan personeel eerder een beroep doen op buitenlandse vaklieden. Het is daarom van groot belang dat we juist nu aansluiting vinden bij de werkgevers, en hen verleiden toch mensen met achterstanden in het arbeidsproces op te nemen. Maak van de klant een kandidaat! Maak het voor werkgevers leuk met de kandidaten samen te werken. Verder zal het voor werkgevers

alsmede kandidaten iets moeten opleveren. Maak het aantrekkelijk maatschappelijk betrokken te zijn en te blijven. Maar laten we in godsnaam realistisch blijven. Een groot deel van onze doelgroep zal nooit geheel of gedeeltelijk zelfstandig aan de slag gaan. Ze kunnen simpelweg veel verantwoordelijkheden niet aan. Dus geef hen de zorg en nazorg die ze nodig hebben. Dingen simpel houden werkt ook goed. Niet onnodig veel regels opstellen om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. De sleutel voor succes ligt bij de personen die de match tussen vraag en aanbod maken. Het blijft uiteindelijk elkaar iets gunnen. Het nut van één regeling aan de onderkant is dat de betrokken partijen worden gedwongen het anders te doen."

Adri den Bakker vindt het tempo waarin nieuwe wetten en regelingen worden gelanceerd veel te hoog. "De inkt van de Wwb en de gewijzigde Wajong is bij wijze van spreken nog niet droog, en ze moeten alweer opgaan in een nieuwe wet. Dat betekent dat allerlei organisaties hun territorium opnieuw moeten bepalen. Het leidt tot minstens drie jaar navelstaren en verkeerd bestede energie. Verbeter liever de bestaande regelingen in plaats van steeds met nieuwe wetgeving te komen. Het vergroten van de

beleidsvrijheid van gemeenten zie ik in ieder geval niet als de oplossing. Dan krijgen we 418 regelingen in plaats van één. En om maatwerk te leveren is die lokale differentiatie echt niet nodig. Het UWV kan ook maatwerk leveren, zoals bijvoorbeeld de IRO's hebben aangetoond."

"Door één regeling krijg ik meer grip op de zaak", aldus David van Maanen. "Het zou een eind maken aan de budgetpolitiek van de gemeentelijke onderdelen die de verschillende wetten uitvoeren. Als er echt één regeling komt die de andere wetten vervangt in plaats van iets erbij, levert dat bovendien ongetwijfeld besparingen op. Als het beschikbare geld maar goed wordt geïnvesteerd verdienen we dat terug door minder uitkeringen. Daar is de grote winst te halen. Daarnaast kunnen de apparaatskosten beslist naar beneden. In het verleden, toen het geld bij wijze van spreken niet opkon, zijn veel contracten afgesloten om vaak kleine groepen met een bepaalde specifieke problematiek aan de slag te krijgen. Dat liep vaak wel goed, maar betekende ook een enorme overhead en relatief veel begeleiders en managers die betaald moesten worden. In plaats van die overdadige begeleidingsstructuur zie ik liever de cliënt zelf meer verantwoordelijk."

"Burger en overheid hebben één gemeenschappelijk doel: namelijk de zelfredzame, actief participerende burger die in staat is zelfstandig keuzes te maken om optimaal in de maatschappij te functioneren", vindt Geert Klei. "Die keuzevrijheid brengt ook verantwoordelijkheid met zich mee, die in dit verband ook nadrukkelijker bij de burger neergelegd dient te worden. De Wet werken naar vermogen past helemaal in deze filosofie. Het gaat heel nadrukkelijk om participatie en economische zelfstandigheid van burgers. Er gaat een activerende werking vanuit die een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de burger. Deze tendens is ook zichtbaar in de nieuwe Wajongwet van 2010."

Arrangeren en koppelen

"Eén regeling begint bij het onderwijs", stelt Geert Klei. "Daar zitten de mensen die over vijf jaar op de arbeidsmarkt komen. In de huidige aanpak wordt dat te makkelijk vergeten. Sterker, het kabinet werkt de arbeidsinschakeling tegen door de bezuinigingen op het passend onderwijs. Juist dat passend onderwijs zorgt ervoor dat kwetsbare groepen toch aan het werk kunnen komen. Dat weggooien is buitengewoon kortzichtig."

Alle gesprekspartners beamen het belang van de relatie tussen onderwijs en arbeidsmarkt. "Er zou

eigenlijk al jobcoaching op school moeten zijn", aldus Klei. Van Maanen zou meer begeleiding van docenten en decanen willen zien bij het maken van beroepskeuzes door leerlingen. "We zouden hen daarbij kunnen coachen." Den Bakker is teleurgesteld dat de overgang van onderwijs naar arbeidsmarkt geen deel uit lijkt te gaan maken van de Wet werken naar vermogen.

"Het gaat om de koppelvlakken", aldus Geert Klei. "De arbeidsmarkt staat niet op zichzelf, maar heeft op allerlei fronten raakvlakken met andere domeinen, zoals onderwijs, inburgering en zorg. Dat moet goed worden georganiseerd. Immers, zonder basisvermogen, zonder bijvoorbeeld een goede gezondheid of een goede opleiding, is de burger moeilijk in staat om goede keuzes te maken om zo maximaal economische zelfredzaamheid te realiseren. Eén regeling zal met name de overgangen tussen domeinen, de koppelvlakken, waarop onvoldoende kwaliteit voorhanden is pijnlijk zichtbaar maken. Dus als je iets wezenlijks wil veranderen en verbeteren, moet je die koppelvlakken in beeld hebben en aanpakken. Dat organiseer je het best door de cliënt evenwichtig voorop te stellen, en niet de regelingen of de instellingen die zich vanuit de verschillende domeinen met die cliënt bezighouden."

De gemeente als maatschappelijke instelling

"Als gemeente moet je stroomopwaarts gaan", stelt Van Maanen. "Profileer jezelf als maatschappelijke instelling die allerlei verbindingen maakt tussen mensen en partijen. Zoek aansluiting met doelstellingen van anderen. Gebruik hun aanpakken. En laat iedereen zoveel mogelijk zelf verantwoordelijkheid nemen en handelen. Ook en vooral burgers zelf. Ondersteun en faciliteer hun initiatieven. Als burgers zelf hun wijk willen inrichten: prima. Als ze het initiatief nemen om het vuilnis op te gaan halen, waarom niet? Dan ontstaat dynamiek."

"Volgens mij staan we op de rand van een paradigmashift." Klei constateert dat er al heel lang wordt geroepen dat cliënten en burgers meer zelf moeten doen, maar dat daar vanuit de overheid behoorlijk weinig aan is gedaan. "Stel de klant in staat om meer verantwoordelijkheid te nemen. Bijvoorbeeld door één maatwerk e-Portfolio dat hij of zij kan gebruiken bij contacten met allerlei instanties, zoals school, gemeente, het UWW, re-integratiebedrijf en werkgever. Een permanent door de cliënt zelf vanaf z'n twaalfde jaar bij te houden ervarings-CV, maar dan ook specifiek gericht op de eventuele handicap, bijvoorbeeld een e-Portfolio voor autisme. Het heeft een dubbel effect.

Mensen worden zo automatisch communicatiever en nemen zelf meer verantwoordelijkheid. En alle instellingen waarmee een cliënt/burger te maken krijgt, beschikken over dezelfde informatie. Het is technisch niet zo moeilijk, maar het vereist wel de juiste mindset binnen de keten."

Toezicht op regie?

Het belang van een goede indicatie kan moeilijk worden overschat, daar is iedereen het over eens. Maar in hoeverre moet dat uniform gebeuren? Van de Goorbergh ziet het liefst een landelijke, onafhankelijke indicatiesteller in plaats van lokale verschillen per gemeente. Geerlings vindt echter dat regionale en lokale omstandigheden moeten meewegen, bijvoorbeeld hoe de plaatselijke arbeidsmarkt eruit ziet. "Maar voor het bepalen van lichamelijke beperkingen zou dat niet mogen meespelen", aldus Van de Goorbergh.

Klei is van mening dat de gemeentelijke regie terecht is, maar niet bij indicatiestelling. "Regie past bij gemeenten. Maar er is nooit toezicht op de regie, en dat is onterecht. Regie voeren is niet makkelijk als je basis ligt in de uitvoering. Daarom is er een toezichthouder op regie gewenst, op zaken als het bepalen van (lichamelijke) beperkingen, de mogelijkheid tot participatie en eventueel loonwaardebepaling."

"Ik geloof helemaal niet in het nut van loonwaardebepaling", aldus Gerrit Jan Schep. "Het is een classificatiesysteem waarbij mensen worden voorgesorteerd. Als ze eenmaal in een bepaald hokje zijn ingedeeld, zitten ze daaraan vast. Terwijl mensen kunnen veranderen, en omstandigheden ook. Zo ken ik het voorbeeld van een blinde werknemer. Toen er nog enkele blinde collega's bij kwamen, konden zij veel zelfstandiger functioneren. Loonwaarde zegt dus niets over een persoonlijke situatie, maar veel meer over omstandigheden en context." "Helemaal mee eens", zegt Den Bakker. "Daarom zijn wij als FNV zo tegen dat idee. Geef mensen gewoon het wettelijk minimumloon of het CAO-loon."

"Maar waar is dan de prikkel voor de werkgever om mensen met beperkingen in dienst te nemen", vraagt Geerlings. Volgens Den Bakker kan dat prima worden opgelost met bijvoorbeeld een loonkostensubsidie. "Het is gewoon een politieke keuze, en wij leggen ons daar niet bij neer."

*Peter van Eekert,
Hoofdredacteur Impuls*

Wachten op de hoofdlijnen van de wet Werken naar vermogen

Het gesprek vond plaats op 11 februari. Op dat moment was de hoofdlijnennota van staatssecretaris De Krom nog niet gereed. Met name de gesprekken met gemeenten (VNG en Divosa) over de inrichting van de één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt verlopen stroef, zoveel is duidelijk.

Tijdens de projectenparade betoonden gemeentelijke vertegenwoordigers als Marianne Schrijver (VNG), René Paas (Divosa) en Mart Toet (GSD Rotterdam) zich weinig optimistisch over een bevredigende afloop van de gesprekken met de staatssecretaris.

